»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Угарску	За Србију, Црну Гору и друге стране државе
на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт »	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 292. У Новом Саду, у среду 31. децембра 1908. (13. јануара 1909.) Година XXIV.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

У данашњем потиштеном стању српскога народа у овим крајевима, које је стање постало још потиштеније према великој кризи на Балкану, а према данашњем нашем страначком раздору и растројству, великом зебњом гледамо у будућност српскога народа, па стога српско новинарство треба у овај мах да испуњава особиту родољубиву дужност.

Ми данас, према нашим жалосним страначким приликама, не можемо рачунати са нашим листом на велик круг српске публике, али можемо рачунати на све, што је боље и одабраније у српском народу.

Ми смо, према нашим маленим средствима за одржање нашега листа, приморани, да од нове године повисимо претплату са годишње две круне или 50 потура тромесечно.

Према томе претплата на „Браник“ за идућу годину биће:

на читаву годину	— 34 К	
„ по године	— — 17 „	
„ четврт године	— 8 „	50 п.

а месечно износи претплата 2 К 90 пот. За Србију износи претплата годишње: 46 динара, погодишње 23 динара а тромесечно 11·50 динара.

Претплата се шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

Српска публика могла се у овом критичном времену уверити, у какву је духу уређен „Браник“. То доказују већ и многе преске парнице против „Браника“.

Надамо се, да ће српска публика врло малу повишицу претплате према садржини нашега листа знати хонорисати.

У **Новом Саду**, 15. (28.) децембра 1908.

Уредништво и администрација »БРАНИКА«.

ЖАЛОСНА ПОЈАВА.

У данашњем критичном времену, у којем се налазе Срби и Хрвати, показала се као утешна појава, да хрватско-српска коалиција стоји као неки грудобран против непријатеља укупнога нам народа. Хрватско-српска коалиција утврдила се баш онда, кад је са железничком прагматиком учињен атентат на законом ујемчено право Хрватске у погледу употребе свога језика на земљишту Хрватске.

Но баш због тога, што је хрватско-српска коалиција постала грудобран против свију непријатеља Хрватима и Србима, управљени су били сви напори наших непријатеља на то, да разоре ту хрватско-српску коалицију, да је униште. Читав режим барона Павла Рауха има да изврши ово као своју најглавнију задаћу И само име: хрватско-српска коалиција постало је заворно нашим непријатељима. Место да у том називу гледају сасвим природан израз слоге међу рођеном браћом, оне слоге, коју су сви прави родољуби у Хрвата и Срба давно и давно желели те су се могли од свег срца радовати, што је једном ипак дошло до тога, да се оствари та слога — наши непријатељи употребише таки ту слогу и назив: хрватско српска коалиција као повод, да подмећу центрифугалне намере, те велеиздајничке завере.

Наравно, у првом су реду морали страдати Срби, као неки заводитељи Хрвата, па се брзо напуниле тамнице српским „велеиздајницима“. Бану Павлу Рауху дошло је врло згодно то, што је у Бечу било веома потребно, да се створи нека велеиздајничка струја у Срба у Хрватској, да би могла послужити као илустрација за анексију Босне и Херцеговине. Да није проглашена анексија Босне и Херцеговине, барон Павле Раух био је на скоку, да остави банске дворе на Маркову тргу у Загребу.

По себи се разуме, да је проглашење анексије Босне и Херцеговине било велико искушење, тако рећи: »ватрена проба« за чврстину хрватско-српске коалиције. Радовали смо се, што је хрватско српска коалиција почетком издржала ту велику пробу, па је према својој чврстоћи умела да одбије па и смешнима учини замишљаје Јозуе Франка са стварањем његове хрватске легије против Срба.

Али што је даље наступала дискусија, што се даље расправљало питање о анексији Босне и Херцеговине, све је у веће искушење долазила хрватско-српска коалиција. Бан Павле Раух употребио је сва могућа средства, да у хрватско-српску коалицију баци клицу раздора, како би дошло до тога, да се она распадне, а у томе су му били на руци не само Франковци у Хрвата и радикали у Срба, него и сви они, који старе противности међу Српством и Хрватством, па стару клету неслогу међу Хрватима и Србима, знађаху заоденути правим родољубљем у Хрвата с једне а у Срба с друге стране.

Ми се не бисмо томе чудили, кад би ово било само у извесним нижим слојевима нашега народа, али се морамо чудом чудити, кад видимо, да су у том правцу забраздили и неки хрватски прваци, баш чланови хрватско-српске коалиције. Радујемо се с друге стране, што се Срби у хрватско-српској коалицији нису дали извесним држањем неких Хрвата коалицијонаша завести, да истичу какво посебно становиште, већ су чврсто стојали уз коалицију, шта више много су допринели, да се коалиција одржи.

Али шта да кажемо за хрватског првака, за вођу хрватских праваша, што стоји у хрватско-српској коалицији? Шта да речемо за Стјепана Загорца?

Ми не сумњамо у родољубље Стјепана Загорца, нити држимо да је он непријатељ Срба, што сваки прави хрватски родољуб не може ни бити. Али питамо: каква смисла има, да Загорац, у оном тренутку, кад Раух покреће и небо и земљу, да растепе хрватско-српску коалицију и кад је у том погледу и обећао у Будимпешти, да ће у извесну року успети — каква смисла има, да Загорац покреће питање о останку у хрватско српској коалицији или о иступу из ње, поводом анексије, па да у том погледу води жестоку полемику са Франом Супилом, па и са читавом хрватском напредном странком, која се скупила око „Покрета“, којем на челу стоји даровити, жарки хрватски родољуб Лорковић?

Стјепан Загорац је једном рекао, да би он у интересу свога хрватског народа био кадар постати и велеиздајник. Према томе може се видети, да је Загорац прекаљен родољуб. Загорац није пожалио труда те је, кад је на интерпарламентарној конференцији у Берлину дошло питање, да се Хрватска стрпа у Угарску — дошао са дром Шурмином и дром Ројцем у Берлин и са својим је друговима протестовао против тога, да Хрватска не би могла, мимо Угарску, образовати посебну парламентарну групу. Загорац зна, да је пре његова доласка и пре доласка његових другова у Берлин један Србин посланик, члан интерпарламентарне конференције, држао за своју дужност, да се заузме за Хрвате, да им се осигура посебан положај на интерпарламентарној конференцији.

Па према свему томе, како је могуће, да исти Загорац у свом органу „Хрватској“ напише чланак, у којем са извесним анимозитетом и презрењем назива познато отворено писмо српскога професора дра Станоја Станојевића хрватском професору дру Ферди Шишићу о Босни и Херцеговини не мање, него: мегаломанијом или лудовањем.

Ми смо са своје стране особито у данашњем критичном времену про-

ЛИСТАК.

ЛУТРИЈА.

А. Чехов.

Иван Дмитрић, од средњих чиновника, са годишњом платом од 1200 рубаља, у осталом човек, који је потпуно задовољан са својом судбином, седе после вечере на диван и узе новине у руку.

»Ја сам сасвим и заборавила, да данас загледам у новине!« рећи ће његова жена, која је баш спремала сто. »Дед погледај, да ли је у њима листа о извученим срећкама«.

»Унутри је«, одговори Иван Дмитрић, »али твоја срећка ваљда није извучена?«

»Не, ја сам новце у понедељак однела«.

»Који број?«

»Серија 9499., број срећке 26.«

»Хм... дед да видимо... 9499. и 26.«

Иван Дмитрић није веровао, да има среће у лутрији и не би у друго време ни по што загледао у листу о добитцима; али сад од дуга времена и како је баш држао новине пред носом, пође прстом од горе до доле дуж бројева од серија, и гле! баш као на подсмех његову неверовању искочи му пред очи одмах у другом реду одозго број 9499! Па не пазећи на број срећке и не хотећи се ни потпуно уверити, да ли је добро читао, спусти новине у крило. Нека језа прође му кроз тело, нека језа, пријатна али уједно и страшна.

»Маша, 9499. је изишао!« рече потмулим гласом.

Жена погледа у његово престрављено, зачуђено лице и одмах је схватила, да се он не шали.

»9499?« запита она.

Сва побледи и испусти на сто чаршав, који баш беше савила.

»Јесте, јесте... доиста!«

»А број срећке?

»Ах, та да! још само фали број! У осталом стани... чекај. Шта на то велиш? Наша серија је такођер изишла, помисли само...«

Иван Дмитрић погледа у своју жену па се насмеши, онај широки без израза осмејак детињи, каддетету показујеш какав сјајан предмет. И жена се насмеши: њој се допало, што је он само на серију пазио а није се пожурио, да дозна, која је срећка добила. Тако се мало дати промучити и задиркивати у нади, да може бити срећа, то је тако пријатно, тако страховито лепо!

»Наша је серија изишла«, рече Иван Дмитрић после подужег ћутања, »дакле је могуће, да смо добили, истина, само је могуће, али тек ту је!«

»Па дед дакле погледај!«

»Чекај. Разочарање ће доста рано доћи. Други је ред одозго, згодитак је дакле 75.000 рубаља. То није новац, то је моћ, капитал! Па кад онда погледам, а тамо — 26! Помисли, ако смо доиста добили!«

Обоје се насмешише и дуго су ћутећки једно у друго гледали. Могућност среће их је занела; нису могли себи ни представити, на што ће употребити тих 75.000, шта ће купити, куда ће путовати. Њихова машта им је изнашала само бројеве 75.000 и 9499, а размишљати о својој срећи, која се може догодити, није им у онај мах ни на ум падало.

Иван Дмитрић са новинама у руци пође горе доле по соби. Тек, кад се прво узбуђење у њега стишало, поче му машта мало по мало да добија крила.

»То би био почетак нову животу, ако смо добили«, рече. »Обрт у нашем опстанку! Срећка припада теби! Али кад би била моја, ја бих наравно пре свега једно 25.000 уложио и купио какво добро, а 10.000 бих одма издао као: на нов намештај, на велик пут, да исплатим дугове и т. д., а оних других 40.000 уложио бих у банку на камате...«

»Какво добро, јесте, то би било лепо!« рече жена.

Седе, па спусти руке у крило.

»Гдегод у лепу пределу. Прво, не треба нам летни стан, а друго, имамо прихода отуд«.

И у његовој машти ређају се слике, једна лепша и пејетичнија од друге, и у свакој гледа себе добро ухрањена, безбрижна, здрава где седи у топлом. Па пошто се напио ухлађена кваса, ено где се пруђио у топлом песку поред речице, или у баштн под липом... Врућина је... Око њега чепркају синчићи и кћери, копају у песку, или хватају бубе у трави. Он слатко дрема, ни на шта не мисли, а скроз је заузет

тив тога, да се у политичку дискусију увлаче научна историјска питања. Али кад хрватски професор хоће да доказује, да су Босна и Херцеговина хрватске земље, то је ваљда слободно српском професору историје ово побијати, па за то ваљда не би било слободно ово са неке висине називати лудовањем.

Ми Срби наравно да се излажемо оптужби илојалитета, кад у погледу Босне и Херцеговине заузимамо српско становиште и за то ми и не можемо у том правцу водити дискусију, али називати „лудовањем", кад се у Београду у питању Босне и Херцеговине заузима становиште начела народности, то није онда лојално називати начело народности »лудовањем«!

Међу тим ако би се са хрватскога гледишта могло што замерити Србима, то би могло бити само онда, ако би дошло на тапет питање: да ли да се Босна придружи Угарској или Хрватској и ту наравно да би Срби имали патријотску дужност, да буду одлучно са Хрватима. Познато је, да Мађари са анексијом Босне хоће и придружење Славоније Угарској, као негдање тобоже мађарске жупаније па мисле да могу међу Србима наћи приврженика за те своје смерове. Ту наравно да би Хрвати могли Србе сматрати као своје непријатеље, али ради Босне и Херцеговине немају Хрвати ни најмање повода, да што замере Србима у Србији.

Али од куда данас истицати противности међу Хрватством и Српством, па се сваки час позивати на хрватски програм праваша од године 1894., који проглашује Босну и Херцеговину хрватским земљама? Оставимо ми за сада Босну и Херцеговину на миру! Питање анексије постало је данас европско питање. Ваљда не мисле хрватски праваши, да би они могли упливисати на одлуке велесила, потписница берлинскога уговора! Причекајмо интернацијонално решење питања о Босни и Херцеговини. Називати аспирације Србије и Црне Горе лудовањем, то је грех вапијући до неба према оној слови Срба и Хрвата, коју сваки прави родољуб, Хрват и Србин, сваки пријатељ укупнога нам народа најживље мора пожелети.

Жалосна је појава, врло жалосна појава, кад хрватски родољуб од соја једнога Загорца постаје и нехотице најревноснији помагач барона Павла Рауха за оне смерове против Срба, који кулминирају у том, да се хрватско-српска коалиција разврсне па да Хрвати и Срби постану једни другима душмани, те да се Раух томе радује по оном: tertius gaudet! Па не види ли Загорац, да му за његово држање тапшу: Раух, Франковци, па српски радикали.

Срећом што је свест честитих хрватских родољуба осујетила распад хрватско српске коалиције, те је народна свест постигла велику победу и хрватскосрпска коалиција остала нетакнута.

ЗАПЛЕТИ НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ.

Кад је наш посланик на српском двору, гроф Јован Форгач, по налогу министра иностраних дела, барона Ерентала, затражио од српског министра иностраних дела разјашњења и попретио прекидом дипломатских односа, у опште се мислило, да ће рат букнути много пре, него што је дотле изгледало. У Бечу су нарочито замерили оном ставу у Миловановићеву говору, где се каже, да Аустрија »заробљава« балканске народе.

Српски министар иностраних дела др. Миловановић, као што смо већ јавили, објаснио је грофу Форгачу, да су његове речи нетачно изнесене у аустро-угарским листовима. И доиста, француски текст Миловановићева говора, који је званично издан, није у тону онако оштар, као што су то извели бечки и будимпештански листови. Инкриминисана реч »заробити« у француском тексту означена је са речи: „assujetir". И тако је Миловановић рекао и грофу Форгачу, да је реч „заробити" употребио у оном значењу, што га има француски глагол „assujetir".

Тим објашњењем задовољио се барон Ерентал и он је то схватио тако, као да се српски министар иностраних дела „извинио", те је непосредна опасност рата отклоњена.

Руско-турски савез.

Листу „Ехо де Пари" телеграфишу из Цариграда: Руско-турски односи постају необично искрени. На ручку, што га је руски амбасадор у Цариграду Зиновјов 14. (27.) децембра приредио у почаст великом везиру Ћамил паши и турском министру иностраних дела, измењене су такове изјаве, да се сада може говорити о формалном споразуму међу обема државама. Никад се ништа томе слично није догодило после кримскога рата. Огоманска влада је сада уверена о несебичности и искрености Русије, а до сада су сва руска уверавања о пријатељству према Турској наилазила на највеће неповерење. Оно, што се сада догађа у Цариграду и Петрограду, ослабљава положај Аустро-Угарске у Босни Херцеговини и смета њену дејствовању на Балканском Полуострву.

После горе споменутог ручка Ћамил паша се је подуже саветовао с руским амбасадором, услед чега је увеличано шиљање турске војске на разне тачке новопазарског санџака.

У Цариграду прате с најживљим интересом развој руско-турског споразума и приписују му највећи значај.

Турци сматрају рат неизбежним.

Некоје су политичке личности у Цариграду у разним разговорима с новинарима изјавиле, да не треба ни најмање сумњати о том, да ли ће бити рата, јер веле, да је рат готова ствар. „Време и температура одредиће његов почетак! — рекла је једна од тих личности.

Аустро-Угарска се погађа с Турском.

Аустро-угарски амбасадор у Цариграду маркијон Палавичини је према новим упутствима из Беча поднео великом везиру Ћамил паши ове предлоге:

„Аустро Угарска остаје при својим проповицијама у погледу закључења трговинског уговора и пристаје унапред на повишење турске царине од 11 на 15 процената, као и на увођење извесних монопола.

„Узимајући у обзир жељу Турске, коју је у више прилика изражавала, да се на име накнаде за њено одузето суверено право над Босном и Херцеговином даде новчана накнада, аустро-угарска влада одазива се тој жељи и изјављује своју готовост, да турској влади на име накнаде за некадашња турска државна имања у Босни и Херцеговини да суму од 2 и по милиона турских фуната (од прилике 60,000.000 Круна). Али како није потпуно јасно, да ли је ту реч о отоманској државној имовини, или о имовини босанско-херцеговачкој, то Аустро-Угарска ту своју потраживу везује за услов, да се то правно питање на аутентичан начин, евентуално пред изборним судом расправи."

Као што се види, ово је чиста трговина.

Политички преглед.

— **Против плуралног права гласа.** Словачка народна странка је 10. јануара држала у Рајецу народни збор, на коме су стари словачки родољуб Павле Мудроњ и сељак Павле Кланичка држали говоре. Обојица су нагласили, да ће се словачки народ упустити у политичку борбу против владе и њене изборне реформе.

У недељу су многи румунски социјалисте из Ердеља дошли у Арад, да ту одрже народни збор, но капетанија је тај збор забранила из разлога, што њој није познато, да у Угарској има румунске социјалистичке странке.

ПОСЛЕ ЗЕМЉОТРЕСА У ЈУЖНОЈ ИТАЛИЈИ.

Италијански лист „Corriere della Sera" доноси о страшном земљотресу у Јужној Италији још један допис, у ком се описују многи дирљиви призори после земљотреса, а особито се хвали пожртвовност руских морнара, који су натчовечанским напором и самопрегорењем спасавали људе из рушевина.

Дописник миланског листа вели, између осталог, ово:

»Ја сам се без сусталости и престанка вукао стопама једне четице руских војника, који су журили на све стране, одакле је још испод рушевина допирао који очајан, тежак, туп или замро глас. И роји, и роји су, кличем, ови руски морнари, којима морамо поклонити наше неограничено признање и које морамо дубоко да зарежемо у наше спомињање! Ваљало је те ваљане момке видети при послу, како сам их ја гледао данас (1. јануара), пратећи их на најопаснија и најстрашнија места, до под зидине, које су претиле падом и под које су они залазили безбрижни, пуни прикривена одушевљења и озбиљности и неуморни, јер је једина њихова окрепа била та, што су од часа до часа нагибали к уснама стакленчицу вотке, да гуну по један гутљај. Осморица погибоше овако: Извлачили су некоје рањенике иза зидине, која се је помало одроњавала. Зидина се одједном срушила и покопала их. Чујем, да се они још увек налазе под развалином оне сте-

---

мишљу, да данас не мора ићи у звање па и сутра не, па и прекосутра не. А кад му досади лежање, оде онамо, где се коси сено или у шуму, да тражи печурке или гледа, како сељаци хватају рибу великом мрежом истезавицом. Па кад сунце седа, онда купање у реци, где се зелене водене биљке њијају а рибице тамо амо брзо пливају. После купања теја са скорупом и переце од теста са маслом... у вече шетња или партија виста са суседима.

»Јесте, имати какво добро, било би лепо!« рече жена замишљено, а и на њену лицу стоји написано, да јој машта приказује исте такове варљиве слике.

Иван Дмитрић замишља себи јесен са њеним кишама, њеним дугим вечерима и бабљим летом. У то доба године мора човек наравно правити дуже шетње кроз башту и поред речне обале, да се добро промрзне, па онда попити велику чашу вотке а уз то јести усољених печурака или ситних краставаца из мирођије и — другу чашу попити. Деца довлаче из баште мркве и роткве, што ударају на влажну земљу... За тим се ваљаш по дивану и прелиставаш какав илустрован журнал па мало за тим покријеш лице журналом, раскопчаш прслук па задремаш...

После бабљег лета долази мутно кишовито време. Дању и ноћу пада киша, са голих дрвета капље, хладан ветар дува. Пси, коњи, кокоши — све је то скроз мокро, плашљиво и жалостиво. Нико не сме на поље, цео дан ходаш горе доле по соби и од дуга времена гледаш мутна окна од прозора. Жалосно!

Иван Дмитрић застаде у ходу а окрене се главом својој жени

»Знаш ли, Маша, ја бих путовао у иноземство!« рече он.

И он је о том мислио, како би то било лепо, у позну јесен предузети какав велик пут, у јужну Француску, Италију, Индију.

»Наравно, да бих и ја путовала у иноземство«, рећи ће жена, »али дед сад погледају број!«

»Почекај! Још један часак!»

Па продужи опет по соби горе доле ходати и размишљати. Кад би сад нешто жена навалила, да и она с њим путује? Путовати је лепо сам или у друштву са женскима, које лакоумно, безбрижно живе само за онај тренутак, али не са таковима, које цело време ни о чему другом не говоре, него о деци и за сваком копјејком уздишу и стрепе. Он себи замисли своју жену у купеу са многим пакетима, котарчицама и пртљагом, ништа јој није по вољи, тужи се, да је боли глава од вожње, да је толике новце издала; непрестано мора он на свакој станици трчати по врућу воду за тој, по хлебац са маслом, по воду за пиће... Ручати на подне, то јој је одвећ скупо...

Сваку би ми копјејку рачунала! мисли он, погледајући на своју жену. Али срећка је њена, није моја. И чему има она путовати у иноземство? Шта има она онде да тражи? Та она би само у хотелу седела у соби, па не би ни мене пуштала да идем... Знам у напред.

И сад му први пут у животу паде на ум, да му је жена остарила и поружнила и страшно је проста, а он изгледа млад, красан, како какав младожења, мишљаше он.

Та све су то глупости! продужи у својим мислима, али шта ће она у иноземству? Шта разуме она о томе? Напуљ или затуцано место, за њу је то свеједно. Само би сметала. Ја бих од ње зависио. Ја сам уверен, чим би она имала новце, да би их она, као што су већ жене, затворила и забравила... Својој би родбини крадом давала, а мени би сваку копјејку пребројавала.

Иван Дмитрић мислио је на родбину. Сва та браћа, сестре, ујаци, тетке, чим би чули, да си добио новаца, сви би се довлачили, просјачили, љупко се смешили, облетали. Несносан свет! Ако им даш, хоће још више, не даш ли им ништа, псоваће, правиће чудо и покор, и желеће ти сваку несрећу.

Иван Дмитрић стаде ређати своје сроднике; и њихови ликови, за које пређе није ништа марио, изгледаху му гадни и мрски.

Неваљалци сами! мишљаше он.

Па и лице његове жене изгледаше му сад гадно и мрско; у души му се будило беснило против ње и љутито мишљаше:

»Она се ништа не разумева у новчаним стварима, зато је тврдица. Кад би она добила, мени би дала само 1000 рубаља, а оно друго — све под кључем!«

И када је сад погледао у своју жену, то не беше више са осмејком, већ са погледом пуним мржње. И она га погледа са мржњом и љутином у оку. Она је имала своје планове, своје маште, које се као у дузи преливаху у свима бојама, и тачно је знала, на што јој муж мисли и да ће он први пружити руку за њеним добитком.

На туђ рачун лепо је правити добре планове! говораше јој поглед. Али само се усуди!

Муж је разумео њен поглед и мржња му се распламти у грудима. Својој жени упркос загледа брзо у новине те објави свечано:

Серија 9499., срећка број 46! А не 26!

Наде и срцбе нестаде, као да их је неко отпирио, а супрузима се уједанпут учини, као да су им собе мрачне, малене и узане, као да им је вечера, коју су мало час појели, притисла стомак, место да их је заситила и нахранила, као да су вечери дуге и суморне...

»До врага!« рећи ће Иван Дмитрић зловољно. »Свуда, куд год се макнеш, комаће подрте хартије, мрве, љуске! Никад се не чисти у собама. Та то је, да бегаш! Чисто би човек отишао па да се обеси о прво дрво!«

Н. Н.

не. Можда је који још [illegible] ише у последњим трзајима. [illegible] е у некој улици приступио [illegible] коме су се крупне сузе губиле [illegible] рковима и бради, па ми је рекао [illegible] недалеко закопана под рушевинама [illegible] ова супруга, која да још није издахн[illegible] ... Неких педесетак метара над нама одваљивао је неки руски официр са три морнара са неког кревета, са ког су висиле још млаке ноге неке жене, тешко и дебело камење. Дођох до њих и замолих их у име оног човека, да би му прискочили у помоћ. Жену су извукли, али већ беше мртва. За њом су ископали петоро других лешева, који су били страшно унакажени, раздерани и згњечени. Официр се је тада одазвао са својим људима запомагању заплаканог и брадатог несретника. Они су могли да се приближе унутрашњости његове куће само једним јединим путем: преко једног балкона, што беше тако лабав и климав, да се је могао и под најнезнатнијом тежином да сруши. Официр, који беше млад, гибак, плав, са лицем девојчице, бацио је на руб балкона уже, коме беше на крају привезана јака гвоздена квака. За тим се је на рукама попео горе са истим држањем, којим би извео једну обичну гимнастичку вецбу. Баш када се је официр хтео да прихвати руком балкона, срушио се овај, а он је пао заједно са каменим комадима, који су балкон сачињавали. Малобројни присутни људи крикнули су од ужаса ... Али се је млади часник одмах придигао и, ни не очистивши прашину са себе, промрмљао је насмешивши се пријатно: »Ех, десило се, десило се!...« Затим је некоме од својих људи узео из руку тешку полугу, па је почео свом снагом да удара по вратима. Врата су попустила, раставила се у разбијене, ударцима поломљене даске, а мала је четица ушла безбрижно и не осврћући се на камење, што је уз грохот падало са висина. И после мучна и напорна ископавања наиђоше на — лешину супруге оног човека. Затим су се ти дивни јунаци удаљили у тузи мучаљивог и тешког сумрака, који се је сив и једноличан спуштао на гробове стотине тисућа мртваца.

Недалеко одатле запазих немирне зубље, које су бацале неки крвав одсјај и које су се живо сагибале под јаким ветром. У трептавој светлости сагледах другу једну четицу руских морнара, који су ископавали, дизали и одстрањивали греде и блокове камења. Неколико минута пре бејаше неки стражар устрелио пса, који је глодао лубању неке лешине. Приближивши се стрвини псета, зачуо је наједном из дубине рушевина неки пригушен. очајан крик. Позвао је Русе и у колико би оком тренуо, бејаху они већ међу камењем и балванима.

Када је неко од њих викао према страшно далекој пукотини, из које је допирао женски глас, прихватише се они на мах мотака и других гвоздених предмета и почеше да откопавају, озлеђујући колена, лактове и руке. Када сам се приближио, опазих да су над њима устремљена два голема зида, која су се сваког тренутка могла да сруше. Руска се је четица састојала од три официра, једног подофицира и десет момака. Жао ми је, што им не знам имена. Њихових би се имена морао да сећа сваки Талијан. Оно спасавање бејаше једно од најтежих.

Рпа рушевина стајала је тако слабо на темељима, да је доста био и најнезнатнији притисак, да се оборе на племените спасиоце. Мало по мало, после тешког напора мишица, одгрнуше две женске ноге. Глава са рукама и трупом висила је у празнини. Пет читавих дана налазила се бедна жена у томе положају и — живела је! И не само живевела, она је и говорила! Но тек су ухватили ту жену, кад зачуше из дубина неко певање. Дрхтав и сустао глас певао је псалме. Сви, што беху ту, претрнуше од чуда и не помакоше се неколико тренутака од запрепашћености. Тада је један од официра приступио к мени, па ме је замолио, дигавши руку капи: »Господине, замолите присутне да се удаље. Ми ћемо покушати, да извучемо ову несретницу, али би нас ове стене врло лако могле да поклопе. Треба нам тога ради слободнијег простора за наш рад«. За тим су неколи момци извукли бедну жену, која је певала псалме, а стене се на срећу нису срушиле.«

И дописник париског „Матена“ каже, да се јавно мњење у Италији не може довољно да нахвали јунаштва руских морнара, који су први стигли на место несреће.

»Никада — вели један службени римски лист — Италија не ће заборавити, чиме је обвезана Русији у невољи, што постиже Италију. Од данас ће Италија бити вечито благодарна Русији«.

Нема сумње, да ће тако племенито држање руских морнара утецати и на политичке односе између Русије и Италије, као што се то и види из писања италијанских листова.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 30. децембра 1908.

— **Дао оставку.** Јуче је црквени одбор српске православне црквене општине новосадске имао дугачку седницу, у којој је решавано о сукобу између председника исте акрадикалске црквене општине, професора Марка Вилића, и перовође општинског, учитеља Ђорђа Петровића. Сукоб између ове двојице је тако оштар, да је г. Вилић поставио алтернативу: »Или ја, или он!« Али већина црквеног одбора се није уплашила од те диктаторске алтернативе, него је решила, да перовођа има остати. На то г. председник Марко Вилић даде оставку, али, као што је то код радикала обичај, није искључено, да ће он ту оставку и повући, кад Јаков »с ножем« изиђе са »општом жељом народном«.

— **Са српског прстена.** Г. Лука Топаловић, власник штампарије из Митровице, верио се са гђицом Катицом Монашевићевом, ћерком нашег суграђанина Симе Монашевића, умир. учитеља. Сретно.

— Пишу нам из **Мола**: »Наше место на св. Стевана о. г. забележило је једно ретко славље. Тога дана, на најсвечанији начин, у породичном кругу, прославио је 80-годишњи дан рођења опште уважени старина Стеван Матић, становник молски, велепоседник чурушки, отац Душана Матића, подуправитеља Централног Кредитног Завода у Новом Саду. Сва деца његова и унучад дошли су били са стране у Мол, да буду учесници ретке таке родитељске прославе. Таки се било рашчуло и по месту за ту свечаност. Прву честитку изговорио му је старији син Душан у име све деце, пуну претопле љубави и синовље захвалности за сва добра родитељска, учињена им, док их на пут није извео. Слављеник је на то сузним очима грлио и љубио своју децу и унучад. После св. литурђије 50 старешина, из 50 кућа Матићевих (највећа фамилија у нашем месту), под водством пароха истих кућа, г. Душана Јосимовића, поздравили су му топло ту прославу. Старац се захвалио усрдно и до суза је ганут био том појавом. Многе писмене и брзојавне честитке из разних места, тронуле су биле честитог слављеника и изазвале му у очима многу сузу радосницу. Да је та прослава тако свечано испала, то има свога узрока. Човек, који је кроз цео свој век водио примеран и трезвен живот, испуњен енергичним и исправним радом за свој и општински бољитак — то је зацело ретка појава у данашњем друштвеном животу. Што је наша црквена општина, као ретко која, опскрбљена знатним иметком, који јој лепа прихода доноси, у томе има знатне заслуге и уважени слављеник. Он је свагда настојао, да и мило наше Српство у извесним приликама, у политичко-општинском животу, добије видна израза. Његов природни хумор, који је у наследство оставио своме млађем сину, сараднику »Браникову« под шифром »У ј а«, и редак темперамент, привлачили су свакога честитој старини, те су га с тога сви поштовали и љубили, па га из милоште прозвали »Брацом«. Чудан случај је хтео, да су му пре пет година ампутирали једну ногу до колена и он је ту операцију мушки издржао, али његово свагда весело расположење ни сада га није оставило. Нека нам га Бог поживи још много и дуго!«

И ми од своје стране срдачно честитамо 80-годишњицу рођења том узоритом Србину и одличном пријатељу нашем.

— **Приправничка светосавска беседа у Сомбору.** Ученици и ученице српских учитељских школа у Сомбору приређују на св. Саву 1909. беседу с игранком у корист приправничком алумнеју. На беседи ће приправнички мешовити збор певати Бињичкога »Дивна ноћи...« и »Чини не чини...“ и Мокрањчеву пету руковет »Из моје домовине«, мушки ужи збор певаће Ђорђевићево »Распни једро...« и Цеово »Лаку ноћ а две ће приправнице певати Змајев Ђулић »Аој ноћи...« у композицији Роберта Толингера преудешен од Блажека. Најзад ће се још декламовати песма Војислава Ј, Илијћа »Преко плоча и гробова...«

— **Забава у Белој Цркви у очи Нове Године.** Српска читаоница у Белој Цркви приредиће сутра, 31. децембра о. г. у вече, забаву с игранком. На забави ће женски лик певати Сперњаково »Ај љубичице...« и Бајићево »Идем шором...«, гђца Ида Зитина певаће уз гласовир Бранкову елегију »Кад млидијах умрети...« у Хацеовој композицији и призор собарице Каролине Липхерцове из Фрајденрајхових »Граничара« а сентомашки учитељ Миладин Туторов певаће уз гласовир из Јорговићевих, »Млетачких елегија« елегију »На гондоли« у композицији Ивана плем. Зајца и Бињичкога »Да су мени очи твоје...«

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Нестало аустро-угарског торпиљера.** У последње време учестале су несреће и незгоде у аустро-угарској ратној флоти. »Хусар« и »Нарвал« потонуше, »Випера« је насела, а сад су се у Пули јако забринули, камо се део торпиљер »Метеор«, који је пре неколико дана испловио из пуљске луке, да спасе код Шибеника насели торпиљер »Виперу«, па још никако није стигао камо треба. У поморским круговима боје се, да је брод пропао услед силне боре од последњих дана.

— **Најстарији аустријски надвојвода.** Јуче је аустријски надвојвода Рајнер, стриц нашега краља, у најповољнијем здрављу прославио свој осамдесетдруги рођен дан. Са много је страна добио силне честитке. Надвојвода Рајнер се родио 11. јануара 1827. као четврти син надвојводе Рајнера, седмог сина цару Леополду II., сину Марије Терезије. Надвојвода Рајнер је познат као слободоуман човек, који потпомаже науке и уметности.

— **Милијонар у разбојничким рукама.** Богати поседник извора нафте у Баку, 80-годишњи старац Тагејев, одведен је од разбојника. Војска гони отмичаре, али до сада без успеха.

— **Излупани Д'Анунцијо.** Недавно се је пронела у новинама вест, да је чувени италијански писац Габријеле Д' Анунцијо пао с коња и нешто се озледио. Миланска »Nuova Rivista Teatrale Lirica« приказује међутим песников пад са коња сасвим другачије: Једнога дана приспео је Д' Анунцијо с неком аристократкињом у Перуцију те одсео у неком хотелу. Онде га је потражио неки новинар. Али му је Д' Анунцијо одговорио, да је запослен. Новинар дакле брзојави у Рим, да је Д' Анунцијо пошао у Перуцију са једном дамом. Новинар је споменуо и име ове госпође. Ову новинску вест читао је и муж госпођин, те је својој неверној жени показао врата. Госпођа се налази у санаторију за живчане болести. Но то још није било доста превареном мужу, те он одмах пође да потражи Д' Анунција. Нашао га је на шетњи. Управо је мирно и задовољно јахао, кад наједном преварени супруг пограби узде песникова коња, заустави га и Д' Анунција присили, да сјаши. Д' Анунцијо све је то послушно учинио, па га је преварени супруг за награду небројено пута живо ишибао коњским бичем.

— **Велика крађа.** У Паризу је на т. зв. лијонској станици из једног товарног вагона нестао завежљај са вредносним артијама, које вреде милијон франака. Све су банке извештене о крађи па како артије гласе на имена, то их крадљивци не ће моћи продати.

— **Страјковали па постигли, што су хтели.** У будимпештанској краљевској опери захтевали су чланови певачкога кора, да им се повиси плата. Управа није хтела да им испуни захтев а они онда почну страјк, те се ономадне Бизетова »Кармена« давала без корова. Најзад је управа увидела, да нема ни куд ни камо, те је користама повисила плату. Те тако је сад мир.

— **Срушила се црква.** Из Ситена (француски: Sion, стари римски Sedunum) у Швајцарској јављају, да се у Наксу срушила црква те је под њеним рушевинама погинуло 28 особа а тридесеторо их је тешко озлеђено.

НОВИЈЕ.

Београд, 29. децембра. Краљ Петар је о Божићу послао овај поздрав војсци:

„Војници! Уздајући се у свемогућега Бога и у уверењу, да ћу вас увек наћи приправне, да се борите за Србијине захтеве, и да сте решени, да све жртвујете, ако то отаџбина и ваш врховни ратни господар захте, поздрављам вас на данашњи благи дан Христова Рождества лепим поздравом наших јуначких предака. Поздрављам вас са: Христос се роди! Храбри јунаци моји, живели на дику и за величину отаџбине!“ (Овај поздрав доноси и јучерашњи „П. Лојд“. — Ур. „Бр.“).

Скопље, 29. децембра. Арнаутски разбојник Ћазим из Блатца опет врши грозна насиља над Србима у скопској Црној Гори.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Преговори Аустро-Угарске с Турском.

Будимпешта, 30. децембра. Пресуђујући понуде, које је Аустро-Угарска поднела Порти, заузимају мађарски листови становиште, да предложено решење стаје до душе жртава, али да је ипак боље, него да се решава ратом. Пријатељском предусретљивошћу ослободила се Аустро-Угарска сваке одговорности.

Цариград, 30. децембра. Велики везир Ћамил паша изјављује, да је неистинита вест, као да је турски министарски савет одбио аустро-угарске понуде. Министарски савет није још ништа решио. Понуда је пријатељски дочекана. О ултимату Аустро-Угарске не може бити ни разговора, јер се не ради ни о какву захтеву, него о понуди. Заступници великих сила изјављују, да је понуда Аустро-Угарске таква, да се може примити.

Београд, 30. децембра. Вест о том, да има изгледа, е ће се преговори Аустро-Угарске с Турском добро свршити, учинила је овде немио утисак. (То тако тумачи угарски кореспонденцбиро, — Ур. „Бр.“).

Питање угарске самосталне банке.

Оломуц, 30. децембра. Конференција немачког савеза усвојила је Хијаријев предлог, по којем само парламентаран кабинет с успехом може одолети Мађарима у питању самосталне банке, јер овако Угарска може много снажније да остане при својим захтевима.

Четовање на Балкану.

Београд, 30. децембра. У Старој Србији и Македонији наново ће почети бојеви чета.

Чеси и Немци.

Праг, 30. децембра. Збор варошких изасланика протестовао је против закључка доњоаустријског земаљског сабора, да се немачки језик

у грађанским и народним школама уведе као наставни језик. Збор је решио, да као најбољи одговор на то у Бечу подигне чешку средњу школу.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

„БЕОГРАДСКЕ НОВИНЕ“

излазе сваки дан, 7 пута недељно.

Власник и уредник: **Стеван Ћурчић.**

„Београдске Новине“ независан је, ванпартиски лист, који са великом пажњом прати све догађаје у српскоме народу, а брани и заступа интересе свеколикога Српства, те за то се радо чита у свима крајевима нашега народа.

„Београдске Новине“ један је од најраспрострањенијих листова, и према томе веома је подесан за огласе, који се штампају по умереној цени.

„Београдске Новине“ стају за Аустро-Угарску на четврт године 8 круна. Претплата се шаље поштанском упутницом за иностранство на **Администрацију »Београдских Новина« у Београд,** која се налази у своме дому, у Бранковој улици број 3.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

30. децембра 1908.

Нова пшеница I. квалитет	К	12·——12·50
Нова пшеница II. квалитет	„	12·——·—
Зоб — — — — —	„	6·70——·—
Јечам — — — —	„	6·60——·—
Кукуруз: — — — —	„	6·80——·—
окрупњен (нови)	„	—·——·—

све од 50 килА.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Са петроварадинске краљевске повлашћене трговачке школе.

Тек што је испит у Бечу довршен, одмах опет почињем **усмен** и **писмен** вишемесечни течај за књиговодство, и то за одрасле обојега пола. Наставни језик је **немачки** и **српски** — како ко жели. Не ће бити **заједничка**, него појединачка настава са особитим обзиром на индивидуално схватање. Могу дакле сасвим спокојно јемчити потпуну темељитост и најбољи успех на будимпештанским и бечким трговачким школама. — Хонорар умерен. — Упитати се може сваки дан. — Писмен обавештај само уз ретур марку.

694 3—5 **Проф. J. Моган.**
Нови Сад, Футошка улица 104.

Ajánlati versenyhirdetmény.

Alolirott csődtömeggondnok ezennel közhirré teszi hogy vb. Dimitrijevits István csődtömegéhez tartozó s a csődleltár 1—581. t. a. felvett 18.512 kor. 34 fill. beszerzési és 11.583 kor. 19 fill. becsértékü áruk (festék anyag, fénymáz, olaj, ecset stb.) ajánlati verseny utján a következő feltételek mellett adatnak el:

1.) Ajánlattevők kötelesek lepecsételt saját pecsétjükkel ellátott irásbeli zárt ajánlataikat 1909. évi január hó 15-ének d. u. 4 oráig alólirott csődtömeggondnoknál beadni, annál egyidejüleg készpénzben, óvadékképes értékpapirban vagy helybeli takarékpénztári betétkönyvben á becsérték 10% át vagyis 1158 kor. 31 fill. egyidejüleg letéti elismervény mellett letenni.

2.) A csődválasztmány az ajánlatok elfogadásához kötve nincs, miért is a legmagasabb ajánlatot is visszautasithatja.

3.) A csődtömeg sem a leltárbeli tételek helyességéért, sem mennyiségéért vagy minőségéért nem felel; az ajánlattevők az eladásra kerülő ingoságokat naponként vasárnap kivételével d. u. 2—4 óráig a tömeggondnok közbejöttével megtekinthetik, ugyanazon időben tekinthető meg a tömeggondnoknál a csődleltár is.

4.) Az ajánlat csak a csődválasztmány határozatával tekintetik elfogadottnak.

5.) Az ajánlat elfogadása esetén vevő tartozik a vételárat a bánatpénz betudása mellett 24 ora alatt készpénzben tömeggondnok kezeihez lefizetni, az eladott ingóságokat ugyanazon idő alatt átvételi elismervénnyel átvenni.

6.) Vevő tartozik a vételi illetéket viselni.

7.) Ha vevő a hat pontbeli kötelezettségének meg nem felel, bánatpénze elvesztésén felül a csődtömegnek kártéritéssel is tartozik.

Dr. GÁL ÖDÖN
ügyvéd 710 1-1
mint vb. Dimitrijevits István czég csődtömeggondnoka.
(Lakik: Deák Ferencz tér 5.)

СВЕТСКИ ЧУВЕН

БЕРМЕТ

наливен мостарским црним ВИНОМ

може се добити код

Лазара Станковића,

у Стапару (Бачка.)

2 флаше 3 круне франко, свака штација.

686 9-10

...в везује за у...
За питање на...у канцеларију
...ално пред...
...ви.“ ...што се...
дра ...Малешевића
у Новом Саду
тражи се

ПИСАР,

који већ има вежбе у писарници адвокатској. 706 2-3

ЧУДО ОД БУКВАРА!

Чим узме овај Буквар у руке било младо, било старо одмах уме и да чита и да пише.

Ко пошаље 35 потура добије га са плаћеном поштарином.

Уљма (Ulma Temes. м.)

Љубомир Јовановић
управитељ и учитељ.

865 9-20

Новоотворено стовариште разноврсног собног и канцеларијског

НАМЕШТАЈА

фабрике столарских производа
ВУКОВИЋ д. д.
налази се: *Budapest IV. Váczi utca 63.*
Укусна солидна израда
644 13—24 умерене цене.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро
(urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ
Дунавска улица број 36.

У кући пок. гђе Анке Пајевићке.

Штампарија је снабдевена са најбољим брзотисцима које креће ГАС-МОТОР; најмодернијим словима, орнаментима и украсима.

Препоручује се п. н. публици како из места тако и са стране за израду сваковрсних штампарских послова, као:

ДЕОНИЦА, ДИПЛОМА,
позива на беседе и забаве,
разних трговачких тисканица,
ДЕЛА,
брошира, часописа,
заручница, посетница,
ЈЕЛОВНИКА,
посмртних објава
и т. д.

Нарочито се препоручујемо сл. новчаним заводима за израду

Пословних књига

сваке врсте.

Препоручујемо се славним црквено-школским општинама за израду

домовних, крштених
и посмртних
ПРОТОКОЛА,
годишњих
ПРОРАЧУНА
и т. д.

Све ове послове израђујемо брзо, тачно и чисто.

Сваку поруџбину смо у стању у духу данашње најмодерније технике извести.

ЦЕНА УМЕРЕНА,
ИЗРАДА СОЛИДНА И ЧИСТА.

По жељи наших пошт. поручиоца, израђујемо нарочито **разне позивнице** и остале поруџбе и са основом **(Tondruck)** прецизно и чисто.

С поштовањем **ШТАМПАРИЈА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“.**

Свеже цвеће,

са **Ривијере**, као: **Руже, каранфили, љубичице, ђурђице, шебој, зеленкада, резеда**, и др., па свеже **фино зеленило** сваковрсно, препоручује:

ЦВЕЋАРНИЦА

Војина Јовановића, главна улица (у новој, врло укусно намештеној радњи), и израђује врло прецизно а са пуно укуса и вештине разне сплетове, као: **букете, венце, штафелаје** и **декорације** за столове и сале при разним свечаностима.

Свака се наредба извршује тачно и на време. Наредбе са стране отпремају се са великом пажњом и стижу у одређено време.

При свакој наредби потребно је означити врло тачно, кад ваља да је у рукама примаоца. 687 4—5

Адреса за брзојав: JOVANOVIĆ Blumenhalle Ujvidék.

ИМА ЈОШ УВЕК
НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ, РАЗНЕ РОБЕ у ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ

ДУШАНА С. МОЊАШЕВИЋА

код златне кугле у ћурчијској улици бр. 23.

најприпознатији фабрикати разних шешира и цилиндера као Borsalino G. B. Hückel, Pichler, Böhm, све врсте капа за господу, госпође и децу, трико-рубља (дуксера) правог вуненог и памучног, белог мушког рубља за дарове и женског невестама за опреме, венаца и велова за невесте, накита за женске тоалете, рукавица, чарапа, мидера, џепница, кишобрана, ручних радова, кармен-штраус-и берлинер-фулова, штраус-боара, свилених и других жипона, шалова, гиртлова, путничких торба и кофера, парфим е-рије, сапуна и т. д.

Правих руских и американских каљача.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«